

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

Het is vooral de uitstroom die een halt moet worden toegeroepen, zowel in de eerste jaren van de loopbaan als verderop en zeker ook op het einde.

Lerarentekort: geen paracetamolplan, alstublieft

Minister van Onderwijs Ben Weyts stelde woensdag 20 oktober 2021 in het Vlaams parlement voor om het lerarentekort aan te pakken met een tienpuntenplan. De vraag is of die voorstellen zullen volstaan. Wie de betekenis opzoekt van het spreekwoord 'dweilen met de kraan open' leest: 'geen kans op succes hebben, omdat men de symptomen bestrijdt zonder de oorzaak aan te pakken'. En daarom voert COC een nieuw begrip in: een paracetamolplan. Dat is een plan dat de symptomen van een probleem aanpakt, maar niet de oorzaken. COC stelt daarom voor een grondige analyse te maken van de huidige schoolorganisatie. Proeftuinen kunnen daarbij het instrument zijn en voorkomen bovendien dat alle overbelaste Vlaamse schooldirecteuren met zo'n analyse opgezadeld worden.

De tien maatregelen van minister Weyts zijn allemaal gericht op het aantrekken van extra mensen naar het onderwijs. Hij wil zij-instromers nog beter verlonen, verworven competenties soepeler erkennen en hen gemakkelijker aan een pedagogisch bekwaamheidsbewijs helpen. Hij gaat in andere sectoren op zoek naar duale lesgevers en mensen die al een pedagogisch diploma hebben. Ook gepensioneerden moeten komen bijspringen. Daarnaast moeten onderwijzers gemakkelijker terug kunnen intreden na ziekte of vanuit een verlofstelsel en wil hij een strengere toepassing van moederschapsbescherming. Er mag bovendien geen negatief beeld meer opgehangen worden van het onderwijs als werkgever. We moeten met andere woorden voortaan de kop in het zand steken en doen alsof er niets aan de hand is in ons onderwijs. Hoewel een aantal van die maatregelen goede ideeën zijn, richten ze zich allemaal op toekomstig personeel.

Ook de oorzaken aanpakken

Wanneer een boom ziek is en verdorde bladeren op het gras vallen, kan je door die bladeren op te rijden slechts tijdelijk naar een proper gazon kijken. Veel beter is het om de zieke wortels van de boom te genezen, zodat er niet langer verdorde bladeren bijkomen. Want als de boom kaal is en blijft, moet hij gerooid worden. Dát is dweilen met de kraan open! Zolang de échte oorzaken van het lerarentekort niet aangepakt worden – misschien mogen we er binnenkort zelfs niet meer over praten – zal dat tekort blijven bestaan en zelfs verder toenemen. Extra instroom zal de uitstroom bij lange niet kunnen compenseren. Het heeft in deze omstandigheden weinig zin om extra mensen aan te trekken, want ook zij zullen ten onder gaan. Het is vooral de uitstroom die een halt moet worden

toegeroepen, zowel in de eerste jaren van de loopbaan als verderop en zeker ook op het einde. De oorzaak is bovendien duidelijk. Onderzoeken zoals de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor uit 2016 en 2019, het rapport over de haalbaarheid om tot het pensioen door te werken in 2021 van de SERV, het Grote Tijdsonderzoek in het onderwijs van 2018 en de jaarlijkse Ziekteverzuimrapporten van de onderwijsadministratie wijzen allemaal in dezelfde richting. De werkdruk in onderwijs is te hoog!

Proeftuinen dringend nodig

Daarom stelt COC voor enkele proefprojecten op te starten rond schoolorganisatie. Een team van arbeids- en organisatie-experten maakt in enkele zorgvuldig geselecteerde scholen een grondige analyse van de arbeidsorganisatie. Wie doet welke taken? Zijn die taken nodig? Doen de juiste mensen die taken? Zijn ze niet onder- of overgekwalificeerd? ... De bedoeling daarbij is nodeloze administratie en overdreven verantwoordingsplicht door onder andere beroepsprocedures en inspectie in kaart te brengen. Ook zinloze taken en onnodig arbeidstijdverlies (bijvoorbeeld zomaar moeten zitten wachten tijdens oudercontacten ook al is er geen afspraak vastgelegd) worden geïnventariseerd. De analyse beperkt zich voor alle duidelijkheid niet alleen tot de wettelijke verplichtingen van een school, maar omhelst ook al wat aan extra activiteiten georganiseerd wordt. Die zogezegde 'verrijking' van het pedagogische leven op school moet namelijk ook in rekening gebracht worden wanneer het gaat over de gezondheid en het welbevinden van het personeel.

Werkdruk omlaag

Voor COC moet deze analyse, inclusief beleidsaanbevelingen leiden tot effectieve en efficiënte regelgeving die de werkdruk in de scholen eindelijk weer omlaag brengt. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. De knipperlichten staan al lang op rood. De crisis is te acuut. De impact van het lerarentekort op de toekomst van onze jeugd en onze

maatschappij is te groot. De problemen slijpen niet door tot aan de top van organisaties. Onze voorstellen moeten ernstig genomen worden. En wanneer we vernemen dat er niet naar geluisterd wordt, kan COC alleen nog maar waarschuwen voor de gevolgen daarvan.

A bridge too far

Voor COC is het onaanvaardbaar en onbespreekbaar dat niet-gekwalificeerd personeel zal mogen lesgeven om het lerarentekort op te lossen. Dat hallucinante idee zal de onderwijskwaliteit verder doen afbrokkelen. De ontplooiing van dat voorstel zal er alleen maar voor zorgen dat de werkdruk van de (gekwalificeerde) personeelsleden die vandaag voor de klas staan nog verder toeneemt. Binnenkort worden zij immers begeleider van de lesgevende collega's die niet gekwalificeerd zijn in plaats van begeleider van hun leerlingen. Dit voorstel is een kaakslag voor alle personeelsleden die gediplomeerd zijn. Dit voorstel is een kaakslag voor alle personeelsleden die een vakopleiding volgden mét vakdidactiek en die een bewijs van pedagogische bekwaamheid behaalden: dat zijn de kritische voorwaarden om kwalitatief onderwijs te kunnen garanderen. "Wij worden het moe en wij willen niet dat ons beroep wordt voorgesteld als een job die zomaar door Jan en alleman kan worden uitgeoefend. Onze beroepseer wordt daardoor verder aangetast in een tijd waarin we het al héél moeilijk hebben." Dat zeggen een massa afgevaardigden die COC eind oktober ontmoette. Meer dan 650 instellingen waren daarbij vertegenwoordigd!

Uiteraard moeten er (tijdelijke) oplossingen worden gezocht en gevonden voor een acuut probleem. Maar op een doordachte en beheersbare manier. Een écht plan, geen paracetamolplan.

Koen